

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Tento předmět je podpořen OPVK INZA

CZ.1.07/2.2.00/28.0238

Inovaci bakalářských studijních programů k lepší zaměstnatelnosti

PSY112

Podzimní semestr 2013

V tomto předmětu má inovace podpoření OPVK INZA podobu nového semináře o pozorování, které je základním prvkem veškeré aplikované diagnostiky. Praktická zkušenost bude zaměřena na shodu pozorovatelů, a to jako sebezkušenostní prvek, ale také jako propedeutika psychometrie – reliability. Předmět je také obohacen o základní know-how v adaptaci zahraničních metod do českého jazyka a prostředí. Pro tyto inovace byla zároveň pořízena přehledová literatura do knihovny FSS.

MASARYKOVA UNIVERZITA
FAKULTA SOCIÁLNÍCH STUDIÍ
KATEDRA PSYCHOLOGIE

PSY112 Metodologie psychologického výzkumu SYLABUS PŘEDMĚTU

PRACOVISŤE	Katedra psychologie, Fakulta sociálních studií
PŘEDMĚT	PSY112 Metodologie psychologického výzkumu
FORMA STUDIA	denní studium
VYUČUJÍCÍ	Mgr. Stanislav Ježek, Ph.D. Mgr. et Ing. Jakub Procházka Mgr. Marie Součková doc. PhDr. Martin Vaculík, Ph.D.

1. Obsah

1. Obsah	3
2. Vyučující	4
3. Charakteristika a cíl předmětu	4
4. Organizace předmětu	4
5. Požadavky na ukončení předmětu	5
5.1 Upozornění k podvodnému plnění studijních povinností	5
5.1.1 Plagiátorství	5
5.2 Účast na seminářích	5
5.3 Průběžná práce v semestru	5
5.3.1 ÚKOL 1: Najdi výzkumnou podporu	6
5.3.2 ÚKOL 2: Realizace výzkumného projektu	6
5.3.3 ÚKOL 3: Oponentský posudek výzkumného projektu	8
5.4 Zkouška	9
5.4.1 Celkové hodnocení předmětu	9
6. Studijní materiály	9
6.1 Literatura	9
6.2 Internetové zdroje	11
6.3 Studijní materiály v Informačním systému MU	11
7. Problémové okruhy	12
7.1 Jak se dělá psychologický výzkum?	12
7.2 Jak získat informace, po kterých toužíme?	12
7.3 Jak zajistit, abychom dostali spolehlivé a důvěryhodné odpovědi?	13
7.4 Jak vybrat lidi (a chování) do výzkumu?	14
7.5 Jak se podělit o své výsledky?	15
7.6 Reflexe „vědeckého“ poznávání	16
8. Obsah seminářů	17

2. Vyučující

doc. PhDr. Martin Vaculík, Ph.D. – garant předmětu

e-mail: vaculik@fss.muni.cz

Mgr. Stanislav Ježek, Ph.D.

e-mail: stan@fss.muni.cz

Mgr. et Ing. Jakub Procházka

e-mail: jak.prochazka@mail.muni.cz

Mgr. Marie Součková

e-mail: marie.souckova@mail.muni.cz

3. Charakteristika a cíl předmětu

Cílem předmětu je seznámit studenty se základy psychologického výzkumu jak z aspektu produkčního (tj. realizace výzkumu), tak konzumentského (tj. posouzení výzkumu). Předmět zprostředkuje studentům poznatky nezbytné k realizaci a posouzení výzkumného projektu. Po jeho absolvování budou účastníci schopni navrhnout a realizovat výzkumný projekt se všemi náležitostmi – formulovat výzkumné otázky, hypotézy, zvolit adekvátní výzkumný design, vybrat vhodné metody sběru dat, metody výběru zkoumaných osob, zacházet s prameny, zacházet s výsledky a napsat výzkumnou zprávu. Pro účely případného profesního využití budou také schopni posoudit přednosti a nedostatky publikovaných výzkumů.

4. Organizace předmětu

Počet kreditů: 6

Ukončení předmětu: zkouška

Přednášky: 2 hodiny 1 x 14 dní

Seminář: 2 hodiny 1 x 14 dní

Předmět tvoří 6 – 7 přednášek, na které navazují semináře. Přednášky i semináře se konají zpravidla jednou za 14 dní. Konkrétní časový harmonogram je upřesněn v souboru umístěném ve studijních materiálech k předmětu. Pro úspěšné ukončení předmětu je třeba splnit všechny požadavky uvedené v článku 5 tohoto sylabu.

5. Požadavky na ukončení předmětu

5.1 UPOZORNĚNÍ K PODVODNÉMU PLNĚNÍ STUDIJNÍCH POVINNOSTÍ

Výuka na FSS MU předpokládá, že studenti znají studijní předpisy, a že se nedopouštějí podvodného plnění studijních povinností, zejména opisování u zkoušek a plagiátorství, tedy vydávání cizích myšlenek za vlastní a přebírání myšlenek jiných autorů bez uvedení autorství.

Plagiátorství patří k nejzávažnějším etickým proviněním v akademickém prostředí, popírá poslání univerzity i smysl studia. Z právního hlediska je plagiátorství krádeží cizího duševního vlastnictví.

Podvodné plnění studijních povinností není za žádných okolností na FSS tolerováno. Každý případ podvodného chování je trestán nejpřísnější sankcí, a to nepodmínečným vyloučením ze studia. Studentům doporučujeme co nejdůkladněji se seznámit s problémem plagiátorství a se způsoby, jak se mu vyhnout.

5.1.1 Plagiátorství

Všechny písemné úkoly musí být vytvořeny výhradně pro předmět PSY112. Text jakéhokoliv písemného úkolu se nesmí shodovat s textem nebo nápadně podobat textu, který vznikl pro jiné účely jiného předmětu. Odevzdáním každého písemného úkolu student stvrzuje, že je výhradním autorem textu, respektuje řádné způsoby citace, bere na vědomí, že práce bude uložena v elektronickém archívu předmětu a původnost práce bude prověřena systémy pro odhalování plagiátu.

5.2 ÚČAST NA SEMINÁŘÍCH

- Seminární aktivity jsou nenahraditelné, protože při nich studenti procvičují řadu důležitých dovedností.
- Účast na seminářích je povinná, přítomnost na semináři je kontrolována.
- Součástí účasti na seminářích je povinná prezentace příslušných částí výzkumného projektu (viz Organizace prací na projektu).
- Na semináři je možná jedna neúčast. Jakákoliv další neúčast znamená nesplnění podmínek řádného ukončení předmětu. Neúčast na seminářích nelze omluvit žádnými doklady (např. vyjádřením lékaře, dokumentem o zpoždění spoje apod.).

5.3 PRŮBĚŽNÁ PRÁCE V SEMESTRU

- V průběhu semestru pracují studenti na níže uvedených úkolech. Jejich 100% realizace a odevzdání v určených termínech a uvedeném rozsahu je předpokladem pro přihlášení se ke zkoušce.
- Úkoly jsou plněny formou týmové i individuální práce, jsou zadávány na seminářích a doplňovány informacemi ve studijních materiálech.
- Neodevzdání jakéhokoliv úkolu v požadovaných parametrech znamená nesplnění podmínek pro úspěšné ukončení předmětu. V takovém případě je předmět studentovi ukončen hodnocením „-“.
- Práce během semestru je bodově hodnocena. Body jsou součástí výsledného hodnocení.

Pracovní týmy

- Na některých úkolech pracují týmy o velikosti 4 – 5 studentů.

- Složení týmů je třeba zaslat k níže uvedenému datu na adresu vaculik@fss.muni.cz. Součástí informace je a) seminární skupina, b) název týmu, c) jména členů týmu, d) kontaktní e-mailová adresa.
- Složení týmů je neměnné po celou dobu semestru.
- Nezapojení do žádného týmu znamená nesplnění podmínek pro řádné ukončení předmětu.

5.3.1 ÚKOL 1: Najdi výzkumnou podporu

- Na tomto úkolu pracují týmy studentů.
- Cílem úkolu je vyjasnění toho, co se míní vědou a výzkumnou podporou určitého tvrzení.
- Týmy mají za úkol najít dostatek vědeckých argumentů (empirickou podporu) pro kvalifikované přijetí nebo odmítnutí určitého tvrzení. S tvrzením budou studenti seznámeni na prvním semináři.
- Výstupem tohoto úkolu je:
 - a) písemný dokument: je v rozsahu 1 – 2 normostrany (1800 – 3600 znaků včetně mezer), obsahuje přehled argumentů pro a proti danému tvrzení a závěr týkající se ne/platnosti daného tvrzení, seznam použité literatury, dokument bude odevzdán k níže uvedenému termínu
 - b) prezentace argumentů na semináři: prezentace bude obsahovat souhrn argumentů pro a proti danému tvrzení a závěr o jeho ne/platnosti (délka prezentace: 5 minut, doporučujeme využít podklady v podobě powerpointové prezentace v rozsahu 1 strana)

Forma odevzdání: soubor ve formátu dokument Word (doc)

Místo odevzdání: studijní materiály předmětu PSY112, složka s názvem Najdi výzkumnou podporu, podložka příslušné seminární skupiny

Hodnocení: přijat / nepřijat

5.3.2 ÚKOL 2: Realizace výzkumného projektu

Organizace prací na projektu

- Na tomto úkolu pracují týmy studentů.
- V průběhu semestru mají týmy za úkol navrhnout a realizovat výzkumný projekt. Jednotlivé kroky práce na projektu jsou zadávány na seminářích. Jejich částečný obsah je popsán níže v tomto textu (viz kapitola Co musí projekt obsahovat?).
- Součástí plnění úkolu je odevzdání částí projektu v dohodnutých termínech a pravidelná prezentace všech kroků výzkumu na seminářích (viz Obsah seminářů). Prezentace je považována za splněnou, působí-li tým při obhajobě vlastních rozhodnutí a myšlenek připraveně. V opačném případě je prezentace označena za nesplněnou a tým nemůže dále pokračovat v předmětu.
- Jednotlivé části a termíny tohoto úkolu jsou uvedeny v souboru s časovým harmonogramem umístěném ve studijních materiálech k předmětu.
- Výstupy tohoto úkolu jsou dokumenty s dílčími částmi projektu, prezentace na seminářích, finální zpráva v požadované struktuře a nasbíraná data. Data jsou odevzdána v elektronické podobě jako datová matice.

Hodnocení projektu

- Projekt je hodnocen v rozmezí 0 – 50 bodů. Bodově je hodnocena finální verze projektu. Hodnocení projektu je součástí známky (body za projekt se sčítají s body za písemný test). Minimální počet bodů, který zaručuje přijetí projektu je 20 bodů. Maximální počty bodů za jednotlivé části projektu jsou uvedeny níže. Pět bodů je vyhrazeno na tzv. „dobrý dojem“. Ten tvoří úspornost, logická ucelenost projektu, originalita projektu, jeho propojení s realitou nebo teorií, kvalita zpracování (pravopisné chyby, grafická úprava).
- Projekt, který je hodnocen menším počtem než 20 bodů, musí být přepracován. Projekt je možné přepracovat jednou. Nesplňuje-li projekt požadavky ani po přepracování, studenti autorského týmu nesplnili podmínky řádného ukončení předmětu.

Části výzkumného projektu jsou hodnoceny takto:

ČÁST PROJEKTU	MAXIMÁLNÍ POČET BODŮ
1. Teoretický rámec a výzkumná otázka	10
2. Hypotézy	5
3. Design výzkumu	5
4. Metoda výběru vzorku a výzkumný soubor	5
5. Použité metody sběru dat	5
6. Výsledky	5
7. Diskuse	10

Co musí projekt obsahovat?

Projekt má danou strukturu, podle které je hodnocen. V této části stručně popisujeme podstatné věci, které nesmějí chybět v jednotlivých částech projektu. Nejedná se o všechny požadavky, ale pouze o ty základní. Další informace, které budou uvedeny v projektu, se musí řídit základními metodologickými pravidly.

TEORETICKÝ RÁMEC A VÝZKUMNÁ OTÁZKA

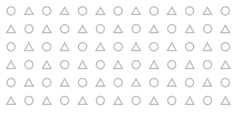
- Teoretická východiska: co bylo v daném tématu zkoumáno a zjištěno, proč si klademe právě naši výzkumnou otázku (ze zdůvodnění by mělo být patrné, v čem je problém)
- Formulace výzkumné otázky
- Definice pojmů, které obsahuje výzkumná otázka.

HYPOTÉZA

- Je odpovědí na výzkumnou otázku a splňuje další požadavky dobré hypotézy.

DESIGN VÝZKUMU

- Klasifikace proměnných: závislá, nezávislá proměnná
- Přehled intervenujících proměnných a popis vyrovnání se s jejich vlivem
- Přesný popis výzkumného postupu (půjdeme tam a tam, budeme dělat to a to, budeme mluvit s těmi a těmi, budeme říkat to a to atd.)

METODA VÝBĚRU VZORKU A ZKOUMANÝ VZOREK

- Popis výběru vzorku (Jak získám vzorek – jevů, osob?)
- Zdůvodnění (zvážení výhod a nevýhod) volby tohoto postupu (Proč jsem si vybral tento způsob?)

METODY SBĚRU DAT

- Popis metody a zdůvodnění její volby (zvážení jejích výhod a nevýhod oproti alternativním metodám).
- Uvedení metody v plném znění (dotazník, pozorovací schéma, plán rozhovoru, popis měřícího postupu atd.).

VÝSLEDKY

- Statistický popis vytvořených dat a výsledky testování stanovených hypotéz.

DISKUSE

- Formulace zjištění a jejich interpretace
- Propojení s teoretickým rámcem, ze kterého autoři vycházejí.
- Omezení, popř. nedostatky výzkumu. Zaměřte se především na konstruktovou validitu, reliabilitu, interní a externí validitu.
- Nedořešené otázky, nově vyvstanuvší otázky, překvapivá zjištění apod.
- Praktické implikace zjištění

LITERATURA

- Seznam použité literatury ve formátu APA.

PŘÍLOHY

- Plné znění dotazníků, detailní popis podnětových materiálů, znění kontaktního e-mailu / letáku apod.

Finalizace projektu

V úspěšných projektech dochází v rámci finalizace k přepsání většiny textu, který vznikl během semestru, zejména v úvodní části. Je třeba odstranit slepé uličky, doplnit argumenty a odkazy tak, aby celý text úsporně a uceleně vypovídal o řešené výzkumné otázce. Je třeba zkontrolovat, zda si jednotlivé části výzkumné zprávy odpovídají. Je dobré se vyhnout se tomu, aby byla výzkumná zpráva „deníkovým“ záznamem o vývoji myšlenek výzkumníků během semestru. Dobrá výzkumná zpráva o jednoduchém projektu s jednou hypotézou by neměla přesáhnout cca 15 normostran, tj. 27 000 znaků včetně mezer (5 úvod, 5 metoda a výsledky, 5 diskuze) při zachování veškerých důležitých informací. Plné znění použitých dotazníků či popis podnětových materiálů patří do příloh.

5.3.3 ÚKOL 3: Oponentský posudek výzkumného projektu

- Na tomto úkolu pracuje každý student samostatně. Úkolem je vytvořit oponentský posudek zadané výzkumné zprávy. Struktura posudku bude studentům představena na semináři a obsahuje ji také šablona pro psaní oponentského posudku, která je umístěna ve studijních materiálech. Posudek je odevzdán v elektronické podobě v termínu, který je specifikován v tomto materiálu.

- Oponentský posudek je hodnocen přijat / nepřijat. Posudek, který nebude splňovat požadavky, je možné jednou přepracovat. V případě, že ani po přepracování požadavky nesplňuje, jeho autor ukončil předmět neúspěšně.

Forma odevzdání: soubor pojmenovaný příjmením autora ve formátu dokument Word (doc)

Místo odevzdání: studijní materiály předmětu PSY112, složka s názvem Oponentský posudek

Hodnocení přijat / nepřijat

5.4 ZKOUŠKA

- Ke zkoušce se může přihlásit student, který splnil všechny požadavky pro ukončení předmětu.
- Zkouší se a) v rozsahu látky, který je vymezen v sylabu k předmětu PSY112, b) konkrétní znalosti – základní poznatky, termíny, pravidla, teorie, c) dovednost aplikace znalostí na konkrétní situaci či problém.
- Zkouška má písemnou podobu, tvoří ji celkem 20 – 21 otázek. Otázky v testu jsou otevřené s prostorem pro volné výpovědi i uzavřené s možností volby.
- Písemný test je hodnocen 0 – 50 body. Minimální počet bodů, který znamená úspěšné složení zkoušky je 25 bodů. Nižší počet bodů znamená neúspěšný pokus o složení zkoušky. V takovém případě student postupuje podle platného Studijního řádu MU (viz <http://www.rect.muni.cz/statut/studrad.htm>).

5.4.1 Celkové hodnocení předmětu

Celkové hodnocení studenta v předmětu je dáno výsledky za písemné úkoly a výkonem při zkoušce. Bodové hodnocení je převedeno na známky podle následujícího klíče A (100 – 88), B (87 – 76), C (75 – 65), D (64 – 55), E (54 – 45), F (44 – méně).

6. Studijní materiály

6.1 LITERATURA

Při studiu metodologie psychologie je třeba kombinovat různé materiály. Vybrali jsme tři učebnice, které považujeme za základní zdroje poznatků, a které pokrývají prezentované tematické okruhy. Prostudování těchto učebnic považujeme za nutné minimum. K doplnění informací slouží doporučená literatura.

Povinná literatura

Anzenbacher, A. (1990). Úvod do filozofie. Praha, SPN.

Ferjenčík, J. (2000). Úvod do metodologie psychologického výzkumu. (Jak zkoumat lidskou duši). Praha: Portál.

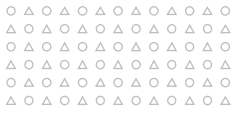
Goodwin, C. J. (2008). Research in Psychology: Methods and Design. 5. ed. NJ: Wiley & Sons Inc.

Doporučená literatura

Balashov, Y., Rosenberg, A. (2002). Philosophy of science. Contemporary readings. London : Routledge.

- Bell, P. B., Staines, P. J., Michell, J. (2001). Evaluating, doing and writing research in psychology. A step-by-step guide for students. Thousand Oaks: Sage.
- Bem, D. J. (1995). Writing a Review Article for Psychological Bulletin. *Psychological Bulletin*, 118, 172 – 177.
- Bem, D. J. (2003). Writing the empirical journal article., [staženo 15.8.2006]. Dostupné z [www: <http://dbem.ws/WritingArticle.2.pdf>](http://dbem.ws/WritingArticle.2.pdf).
- Booth, W. C., Colomb, G. G., Williams, J. M. (2003). The craft of research. Chicago: University of Chicago Press.
- Bradburn, N., Sudman, S., Wansink, B. (2004). Asking questions. The definitive guide to questionnaire design – for market research, political polls and social and health questionnaires. San Francisco: Jossey-Bass.
- Brinberg, D., McGrath, J. E. (1985). Validity and the research project. Beverly Hills: Sage.
- Coolican H. (1994). Research methods and statistics in psychology. London, Hodder & Stoughton (i v pozdějších vydáních).
- Delanty, G., Strydom, P. (2003). Philosophies of Social Science. The Classic and Contemporary Readings. Maidenhead: Open University Press.
- Disman, M. (1993). Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha, Karolinum.
- Dunbar, G. (2005). Evaluating research methods in psychology. A case study approach. Malden: Blackwell.
- Feist, G. J. (2006). The psychology of science and the origins of the scientific mind. New Haven: Yale University Press.
- Gavora, P. (2000). Úvod do pedagogického výzkumu. Brno, Paido.
- Hendl, J. (2005). Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace. Praha: Portál.
- Kerlinger, F. (1972). Základy výzkumu chování. Praha, Academia.
- Miovský, M (2006). Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada.
- Okasha, S. (2002). Philosophy of science: a very short introduction. Oxford: Oxford University Press.
- Pelham, B. W., Blanton, H. (2003). Conducting Research in Psychology. Measuring the Weight of Smoke. Belmont: Wadsworth.
- Robson, C. (1993). Real world research. A resource for social scientists and practitioner – researchers. Oxford, Blackwell Publishers Ltd.
- Schachter, D. L. (2003). Sedm hříchů paměti. Jak si pamatujeme a zapomínáme. Praha: Paseka.
- Smith, R. A., Davis, S. F. (2006). The Psychologist as a Detective: An Introduction to Conducting Research in Psychology. Pearson Prentice Hall, New Jersey.
- Sommer, B., Sommer, R. (1997). A practical guide to behavioral research. Tools and techniques. 4th Ed. Oxford: Oxford University Press.
- Strauss A., Corbinová, J. (1999). Základy kvalitativního výzkumu. Boskovice, Albert.
- Šanderová, J. (2005). Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách. Praha: SLON.
- Tourangeau, R., Rips, L. J., Rasinski (2000). The psychology of survey response. Cambridge: Cambridge University Press.
- Urbánek, T. (2002). Základy psychometriky. Brno: PsÚ AV ČR, PsÚ FF MU.

Webb, E. J., Campbell, D. T., Schwartz, R. D., Sechrest, L. (1966). Unobtrusive measures. Nonreactive research in the social sciences. Chicago: Rand McNally.

6.2 INTERNETOVÉ ZDROJE

Studentský průvodce k učebnici Goodwin, C. J. (2007). Research in Psychology: Methods and Design. 6. ed.:

<http://bcs.wiley.com/he-bcs/Books?action=index&itemId=047052278X&bcsId=5169>

Sympatická on-line učebnice je na <http://www.socialresearchmethods.net>

Zdroje mnoha užitečných odkazů naleznete na <http://methods.fullerton.edu>

6.3 STUDIJNÍ MATERIÁLY V INFORMAČNÍM SYSTÉMU MU

V Informačním systému MU části Studijní materiály k předmětu PSY112 najdou studenti podklady k tématům uvedených v sylabu, podklady k přednáškám a další pokyny nezbytné k plnění písemných úkolů.

7. Problémové okruhy

Uvedené okruhy jsou součástí přednášek předmětu PSY112. Jedná o rozsáhlá témata, proto na přednáškách nezazní některé pojmy a přístupy uvedené v sylabu. V takovém případě spoléháme na samostudium a aktivitu studentů, kteří mohou využít zdroje uvedené v seznamu literatury ke každému tématu i zdroje získané vlastním snažením.

7.1 JAK SE DĚLÁ PSYCHOLOGICKÝ VÝZKUM?

Co všechno do výzkumu patří? Důvody či účely výzkumu: deskripce, predikce, vysvětlení, změna. Jak zahájit výzkum: výzkumný cíl (nápad), výzkumná otázka, hypotéza. Typy výzkumných otázek, základní znaky dobrých výzkumných otázek. Jak vypadá hypotéza, formulace dobré hypotézy, základní pravidla formulování hypotézy, špatné hypotézy. Na co bychom při výzkumu neměli zapomenout: nomoteticky vs. idiograficky zaměřené otázky, kvalitativnost vs. kvantitativnost, typy proměnných (nominální, ordinální, intervalová, poměrová), validita výzkumného projektu. Etika psychologického výzkumu.

Povinná literatura

autor	strany	počet stran
Ferjenčík, J. (2000)	str. 13 – 48, 134 – 143	46
Goodwin, C. J. (2007)	str. 1 – 116	117

Doplňující literatura

autor	strany	počet stran
Gavora, P. (2000)	str. 13 – 15, 16, 23 – 30, 50 – 57	20
Smith, R. A., Davis, S. F. (2006)	str. 23 – 56	34
Booth, W. C., Colomb, G. G., Williams, J. M. (2003)	str. 35 – 108	74
Bell, P. B., Staines, P. J., Michell, J. (2001)	str. 101 – 128	28

Otázky k rekapitulaci

Jak funguje induktivně–deduktivní metoda jako základní nástroj vědy? Na jaké základní oblasti se musíme zaměřit, abychom zajistili co nejlepší shodu dat s jevy? Vysvětlete pojem validita? Jaké typy validity nás zajímají především? Jaký význam má pečování o validitu výzkumného projektu? Jaké znáte typy definic pojmů? Co je operacionalizační definice? Jaké kroky patří do tvorby výzkumného projektu? Jaké etické zásady platí pro výzkum s lidskými zkoumanými osobami? Jaké etické zásady platí pro publikování odborných textů? Pojmenujte hlavní cíle vědeckého snažení a rozdíly mezi nimi vysvětlete na příkladech. Jaké jsou odlišnosti nomotetického a ideografického přístupu? Popište odlišnosti mezi výzkumnou otázkou a hypotézou. Jaká jsou základní pravidla pro formulování hypotézy? Jaké jsou znaky hypotézy, která není ověřitelná (testovatelná)?

7.2 JAK ZÍSKAT INFORMACE, PO KTERÝCH TOUŽÍME?

Měření a metody získávání dat v psychologickém výzkumu. Základy psychometrie. Reliabilita metod (stabilita, vnitřní konzistence) a validita metod (obsahová, kritériální, konstruktová). Pozorování (zúčastněné / strukturované, časové vzorky / vzorky událostí), pozorovací schéma, observační zkrslení a chyby, reliabilita a

validita, experimentální pozorování, neinvazivní metody (dokumenty, produkty, stopy), psychologické testy a škály. Dotazování – rozhovor a dotazník. Strukturování rozhovorového plánu, vedení rozhovoru, formulace a formy otázek, zdroje zkreslení v odpovědích, kognitivní teorie odpovídání na otázky, rozdíly mezi rozhovorem a dotazníkem. Obsahová analýza nestrukturovaných dat, kategorizace (kódování). Metody měření postojů, hodnot – sémantický diferenciál, test repertoárových mřížek, asociační experiment, Q-sort.

Povinná literatura

autor	strany	počet stran
Ferjenčík, J. (2000)	str. 149 – 218	70
Disman, M. (1993)	str. 123 – 138, 140 – 177	54
Goodwin, C. J. (2007)	str. 117 – 160; 423 – 468	90
Urbánek, T. (2002)	str. 3 – 63	61

Doplňující literatura

autor	strany	počet stran
Miovský (2006): vedení rozhovoru	str. 155 – 174	20
Tourangeau, R., Rips, L. J., Rasinski (2000): teorie odpovídání	str. 1 – 61	62
Sommer. B., Sommer, R. (1997): kombinování metod, mapy a stopy	str. 6 – 11, 60 – 78	25
Strauss, A., Corbinová, J. (1999): kategorizace (kódování)	str. 39 – 69	31
Webb, E. J. et al (1966): neinvazivní metody (původní pojednání)	str. 35 – 111	76
Coolican, H. (1994): pozorování, dotazování <i>prostě</i>	str. 93 – 158	66
Robson, C. (1993): pozorování, dotazování <i>prakticky</i>	str. 187 – 302	116

zajímavé čtení pro rozšíření obzorů

Bradburn, N., Sudman, S., Wansink, B. (2004): Jak se ptát na různé věci. Máte-li téma a chcete se na něj dotazovat, je dobré se podívat do této knihy. Zjistíte v ní, jak se ptát a jakých chyb se vyvarovat.

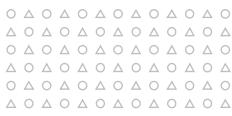
Otázky k rekapitulaci

Co máme na mysli pojmem měření a jeho přesnost? Co je reliabilita? Jaké druhy reliability nás zajímají? Co je validita? Jaké druhy validity nás zajímají? Jaké jsou typy pozorování jako metody sběru dat? Jaké jsou jejich výhody a nevýhody? Jaké jsou typy rozhovoru jako metody sběru dat? Jaké jsou jejich výhody a nevýhody? Jaké jsou typy dotazníkových metod? Jaké vlastnosti očekáváme od dotazníkové metody? Jaké jsou podmínky jejího použití? Jaké jsou typy otázek? Jaké vlastnosti má dobrá otázka dotazníku/rozhovoru? Co jsou to neinvazivní metody sběru dat? Jaké jsou jejich výhody a možná omezení?

7.3 JAK ZAJISTIT, ABYCHOM DOSTALI SPOLEHLIVÉ A DŮVĚRYHODNÉ ODPOVĚDI?

Experimentální výzkumný plán

Základní zásady experimentu: vyrovnané skupiny, kontrola vnějších proměnných, manipulace s nezávislou proměnnou. Interní validita experimentu (a jakéhokoliv výzkumného projektu): vnější proměnné ohrožující interní validitu, ohrožení interní validity způsobené osobou výzkumníka, ohrožení interní validity způsobené

zkoumanými osobami. Externí validita experimentu (a jakéhokoliv výzkumného projektu): vnější proměnné ohrožující externí validitu. Metody kontroly působení vnějších proměnných: znáhodnění, vyrovnání, eliminace, zkonstatnění, vyvažování, transformace vnější proměnné na nezávislou proměnnou Typy experimentálních výzkumných plánů – mezisubjektové plány, vnitrosubjektové plány.

Kvaziexperimentální výzkumný plán

Odlišnosti od experimentu. Typy kvaziexperimentálních výzkumných plánů.

Neexperimentální výzkumné plány

Deskriptivní výzkum, korelační výzkum, vývojové přehledy – longitudinální a průřezové projekty, výzkum N = 1, případové studie.

Povinná literatura

autor	strany	počet stran
Ferjenčík, J. (2000)	str. 73 – 111, 123 – 133	50
Goodwin, C. J. (2007)	str. 161 – 194, 195 – 232, 307 – 342, 343 – 384, 385 – 422	187

Doplňující literatura

autor	strany	počet stran
Smith, R. A., Davis, S. F. (2006)	str. 115 – 142, 150 – 158	37

Otázky k rekapitulaci

Jaké jsou základní znaky experimentu? Umíte je demonstrovat na praktickém příkladu experimentu? Co znamená manipulace s nezávislou proměnnou? Jaké vnější proměnné mohou ohrožovat interní a externí validitu experimentu (a jakéhokoliv výzkumného projektu)? Jaké jsou metody kontroly vnějších proměnných?

Jaké typy experimentálních plánů znáte? Popište jejich výhody a nevýhody. Co je to kvaziexperiment? Jak se odlišuje od pravého experimentu? Kdy má smysl jeho využití? Popište typy kvaziexperimentálních výzkumných plánů a nastiňte jejich výhody a nevýhody. Jaké výzkumné plány mimo experimentálních znáte?

7.4 JAK VYBRAT LIDI (A CHOVÁNÍ) DO VÝZKUMU?

Základní soubor, reprezentativní a nereprezentativní výběr. Náhodný, nenáhodný výběr. Metody náhodného výběru: jednoduchý náhodný výběr bez navracení prvků, systematický náhodný výběr, stratifikovaný náhodný výběr. Metody nenáhodného výběru: příležitostný výběr, kvótní výběr, lavinový (snowball) výběr. Pořizování vzorků chování – behaviour sampling, situation sampling.

Povinná literatura

autor	strany	počet stran
Ferjenčík, J. (2000)	str. 112 – 122, 158 – 160	14
Disman, M (1993)	str. 91 – 116	26
Goodwin, C. J. (2007): <i>Observational and Survey Research Methods</i> .	str. 423 – 460	38
Shaughnessy, J. J., Zechmeister, E. B. (2003)	str. 85 – 88, 128 – 135	12

Otázky k rekapitulaci

Co bychom měli vědět o základním souboru, chceme-li pořídit reprezentativní vzorek? Jaké znáte typy náhodných a nenáhodných výběrů? Co to je pořizování vzorků jevů? S jakou metodou sběru dat je spojen? Uveďte příklady pro využití tzv. časových vzorků a vzorků událostí. Jaký smysl má pořizování vzorků situací?

7.5 JAK SE PODĚLIT O SVÉ VÝSLEDKY?

Principy vědecké komunikace – přímost, jednoznačnost, odpovědnost, stručnost. „Žánry“ vědecké komunikace – empirická vs. teoretická studie, přehledová studie / metaanalýza, časopisecký článek, konferenční příspěvek, poster, monografie, příspěvek do sborníku, žádost o grant. Základy vědecké stylistiky, argumentační poklesky (přemlouvání vs. ukazování, argumentace autoritou, ad hominem, dělání slaměného panáka, odvolávání se na fakt, zavádějící dichotomie, zneužívání relativnosti pojmů, chybějící články v argumentu, nepřiznaně morálně – hodnotové argumenty, logické omyly). Struktura empirické časopisecké studie a její rozšíření na diplomovou práci. Zásady citování pramenů. Kritéria hodnocení kvality vědecké stati

Povinná literatura

autor	strany	počet stran
Ferjenčík, J. (2000)	str. 54 – 60	7
Goodwin, C. J. (2007)	str. 469 – 500	32

Doplňující literatura

autor	strany	počet stran
Coolican, H. (1994): analyzovaná fiktivní výzkumná zpráva	str. 413 – 433	21
Šanderová, J. (2005): pomoc pro celé studium	str. 56 – 106	50
Bem, D. J. (2003): jak psát empirickou studii		18
Bem, D. J. (1995): jak psát přehledovou studii		6
Bell et al. (2001): časté argumentační omyly v psychologických textech.	str. 165 – 191	27

Česká citační norma: <http://www1.cuni.cz/~brt/bibref/bibref.html>

alternativní zdroje k tématům

Robson, C. (1993)	str. 410 – 429, 464 – 469
Sommer, B., Sommer, R. (1997)	str. 289 – 302

zajímavé čtení pro rozšíření obzorů

Booth et al. (2003): Jak se tvoří odborný text, včetně volby problému, argumentace atd.

Otázky k rekapitulaci

Jaké jsou principy vědecké komunikace? Dovedete citovat základní typy literatury? Jaké jsou základní typy citovaného obsahu? Jak vypadá struktura empirické časopisecké studie? Pojmenujte zásady psaní přehledové studie? Podle čeho posuzujeme důvěryhodnost závěrů empirické studie?

7.6 REFLEXE „VĚDECKÉHO“ POZNÁVÁNÍ

Úvod do filozofie vědy: epistemologické otázky (pravda, realita, poznatelnost, zákonitost, vysvětlení a porozumění a metodologické možnosti (kazuistiky, idiografie, fenomenologie a hermeneutika, obrat k jazyku, smyslu a kontextu), validita jako komplexně pojatá pravdivost. Úvod do sociologie vědy: věda jako instituce a moc, kritická a angažovaná věda. Úvod do psychologie vědy: kdo je vědcem a jaké to je být vědcem? Etické reflexe.

Povinná literatura

autor	strany	počet stran
Anzenbacher, A. (1990), (ve 2. vydání z r. 2004, kapitoly 3, 4 a 5)	str. 48 – 74, 121 – 186	92
Ferjenčík, J. (2000)	str. 11 – 64	54
Goodwin, C. J. (2007)	str. 1 – 116	117
Trochim, W. M. K., Donnelly, J. P. (2007)	str. 18 – 20	3

Doplňující literatura

autor

Pelham, B. W., Blanton, H. (2003): kapitola 1 – alternativa ke Goodwinovi

Okasha, S. (2002): čtivý a stručný úvod do základních problémů filozofie vědy

Hendl, J. (2005): kapitola 3 – popis alternativ neopozitivismu

Delanty, G., Strydom, P. (2003): antologie zásadních autorů a myšlenek ve filozofii sociální vědy

Balashov, Y., Rosenberg, A. (2002): antologie zásadních autorů a myšlenek v jiném podání

Brinberg, D., McGrath, J. E. (1985): útlé pojednání o validitě

Feist, G. J. (2006): pionýrský pokus o etablování psychologie vědy

Otázky k rekapitulaci

Co všechno můžeme pokládat za poznání? Jak uvažujeme o pravdivosti poznatků? Odkud se berou pojmy a teorie? Jakou roli hraje věda výzkum ve společnosti? Jaký je vztah mezi ontologií, epistemologií, metodologií a výzkumem? Jaký je vztah mezi kognitivní psychologií a epistemologií?

8. Obsah seminářů

Semináře jsou zaměřeny na aplikaci znalostí získaných studiem. Mají interaktivní podobu – sami účastníci jsou aktivními tvůrci obsahu seminářů. Obsah je upravován podle aktuálního průběhu práce na projektech.

seminář	obsah	domácí úkol
1	Představení písemných úkolů a organizace práce na nich Pozorování – jak na něj?	Formulace výzkumných otázek a hypotéz Vytvoření pracovních týmů Najdi výzkumnou podporu
2	Představení struktury oponentského posudku. Prezentace prvního úkolu (Najdi výzkumnou podporu) Výzkumné otázky a hypotézy – praktická aplikace znalostí	Formulace výzkumné otázky a hypotéz Odeslání výzkumné otázky a hypotéz Práce na oponentském posudku
3	Prezentace a zpětná vazba na výzkumné otázky a hypotézy	Volba metody sběru dat a metody výběru zkoumaných osob Odeslání metody sběru dat a metody výběru zkoumaných osob Odeslání oponentského posudku
4	Prezentace a zpětná vazba na metody sběru dat a metody výběru zkoumaných osob Diskuse oponentských posudků	Vytvoření designu výzkumného projektu Odeslání designu výzkumného projektu
5	Prezentace a zpětná vazba na design výzkumného projektu	Sběr dat, analýza dat, dokončování projektu
6	Ukončení práce na projektu Zkušenosti se sběrem analýzou dat a jejich prezentace	Odeslání finální verze projektu